

**Univerzitetska misao - časopis za nauku, kulturu i umjetnost [ISSN: 1451-3870]**

*Vol. 20, str. 13-25, 2021 god., web lokacija gde se nalazi rad: <http://um.uninp.edu.rs>*

*Tematska oblast u koju se svrstava rad: Društvene i humanističke nauke / podoblast: Pedagogija*

*Datum prijema rada: 09.12.2021.*

*Datum prihvatanja rada: 28.12.2021.*

*UDK: 316.644-055.52:373.24(497.11)*

*doi: 10.5937/univmis2120013M*

*37.064.1:373.24(497.11)*

**Originalan naučni rad**

## **UTICAJ STAVOVA RODITELJA O SARADNJI NA PROMOCIJU PORODIČNOG UČEŠĆA U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI**

**Amela Muratović**

Univerzitet u Novom Pazaru, Novi Pazar, Srbija

*amela.muratovic@uninp.edu.rs*

**Admir Muratović**

Univerzitet u Novom Pazaru, Novi Pazar, Srbija

*admir.muratovic@uninp.edu.rs*

**Elvira Mekić**

Univerzitet u Novom Pazaru, Novi Pazar, Srbija

*e.mekic@uninp.edu.rs*

### **Apstrakt**

Problem istraživanja predstavljen u radu usmjeren je na sagledavanje uticaja stavova roditelja o saradnji na promociju porodičnog učešća u predškolskoj ustanovi. Cilj istraživanja bio je utvrđivanje činilaca koji značajnije determinišu stavove roditelja o saradnji i spremnosti za uključivanje porodice u tokove života i rada predškolske ustanove. U istraživanju se pošlo od opšte hipoteze: zadovoljstvo roditelja radom i saradnjom sa predškolskom ustanovom direktno utiče na promociju porodičnog učešća u predškolskoj ustanovi. Kao indikatori uticaja nezavisne varijable (stavovi o saradnji) na zavisnu (porodično učešće) praćeni su: godine života roditelja (starost), obrazovanje oca i majke, broj djece u porodici, broj djece koja pohađaju vrtić i oblasti napredovanja djece u vrtiću (po procjeni roditelja). Istraživanjem je obuhvaćeno 46 roditelja (prisutnih u ustanovama na dan anketiranja). Rezultati istraživanja ukazuju da viši stepen formalnog obrazovanja roditelja direktno utiče na veće opšte zadovoljstvo radom i saradnjom sa predškolskom ustanovom, pri čemu od svih nezavisnih varijabli pojedinačni doprinos objašnjenju zadovoljstva roditelja radom i saradnjom sa predškolskom ustanovom ima varijabla: obrazovanje oca ( $\beta$ : 0,331 (0,006 – 0,100),  $p < 0,05$ ).

**Ključne riječi:** stavovi roditelja, sociodemografski profil porodice, obrazovni status, predškolska ustanova, porodično učešće.

## **INFLUENCE OF PARENTS' ATTITUDES ON COOPERATION ON THE PROMOTION OF FAMILY PARTICIPATION IN A PRESCHOOL INSTITUTION**

### **Abstract**

The research problem presented in the paper is aimed at considering the impact of parents' attitudes on cooperation on the promotion of family participation in preschool institutions. The aim of the research was to determine the factors that significantly determine the attitudes of parents about cooperation and readiness to include the family in the life and work of the preschool institution. The research started from the general hypothesis: parents' satisfaction with work and cooperation with the preschool institution directly affects the promotion of family participation in the preschool institution. As indicators of the impact of the independent variable (attitudes on cooperation) on the dependent (family participation) were monitored: age of parents (age), education of father and mother, number of children in the family, number of children attending kindergarten and areas of progress of children in kindergarten (estimated by the parents). The survey included 46 parents (present in institutions on the day of the survey). The results of the survey indicate that a higher level of formal parental education directly affects greater overall satisfaction with work and cooperation with preschool, with all independent variables individual contribution to explaining parental satisfaction with work and cooperation with preschool institution has a variable: father's education ( $\beta$ : 0.331 (0.006 - 0.100),  $p < 0.05$ ).

**Keywords:** parents' attitudes, sociodemographic profile of the family, educational status, preschool institution, family participation.

### **UVOD**

Kontinuirano uključivanje roditelja u svim mogućim segmentima rada i života djece za vrijeme boravka u predškolskim ustanovama su savremeni vaspitno-obrazovni principi koji u isto vrijeme zahtijevaju i kvalitetnu i pragmatičnu saradnju sa roditeljima. Stavovi roditelja u evaluaciji programa ranog odgoja i obrazovanja dugo su već pod znakom pitanja iz razloga da li su roditelji kompetentni dati objektivne odgovore i svoje stručno mišljenje ili vlastite, subjektivne procjene.

Činjenica je da su roditelji najodgovorniji za svoje dijete, stoga je i neophodno da budu uključeni u praćenje i razvoj svog djeteta.

Naime, roditelji mogu ponuditi relativno visoku ocjenu opšteg zadovoljstva, isto tako je i moguće da postoje razlike u stepenu njihovog zadovoljstva u pojedinim oblastima vaspitno-obrazovnog programa, naravno što će uticati na djelovanje i angažman roditelja.

Medjutim, manji je broj radova i istraživanja koji se bave percepcijom roditelja i njihovog zadovoljstva i saradnje odredjenim elementima predškolske ustanove, koji je važan subjekt pragmatične saradnje, kako trenutno tako i u budućnosti.

U analizi dobijenih rezultata polazi se od teorijskog koncepta oblika saradnje koji je razradjen u 6 oblika saradnje: roditeljski sastanci, individualni razgovori, radionice, svečanosti, izleti i volontiranje u skupini. (Srića, 2014).

U istraživanju su učestvovali roditelji djece ranog i predškolskog uzrasta, koja pohađaju predškolske ustanove. Rezultati pokazuju da su roditelji uglavnom zadovoljni predškolskom ustanovom, da su uključeni u edukaciju za roditelje, da postoje svakodnevni kontakti roditelja sa odgajateljima kao i da se realiziraju vaspitno-odgojni, zdravstveni i kulturni programi.

Promjene izazvane u svijesti roditelja da su sposobni i kompetentni da uspješno obavljaju svoju vaspitnu funkciju nameću potrebu kvalitativne promjene sredine u kojoj djeca odrastaju. Imajući u vidu prvenstveno najuže okruženje - porodicu i instituciju a zatim i društvenu zajednicu, prirodan reciprocitet između sredina za učenje - kuće i vrtića, podrazumijeva obostranu saradnju od koje će obe sredine imati koristi.

## **PROMOCIJA PORODIČNOG UČEŠĆA U VRTIĆU**

Predškolski period je veoma značajan za razvoj svih sposobnosti i kvaliteta djetetove ličnosti koji su neizostavne pretpostavke za uspješno obrazovanje i odgoj. U vaspitno-obrazovnim institucijama se realizira odgojno-obrazovni program u skladu sa razvojnim mogućnostima i potrebama djeteta, gdje je život i rad koncizno organiziran i koji predstavlja dopunu porodičnom odgoju.

S tim u vezi, u pristupima autora koji se bave sagledavanjem promjenjene uloge porodice preovladava stav da su porodice, obuhvaćene obrazovnom intervencijom u ranom uzrastu dece u stanju da razviju kvalitet sopstvenih funkcija i budu podrška dečjem razvoju (Hansen et al., 2001).

Najučestaliji oblici saradnje i komunikacije između roditelja i vaspitača su roditeljski sastanci, individualni susreti, svečanosti, radionice, kao i izleti sa kreativnim idejama i projektima.

Ostvariti pedagošku funkciju gdje predškolska ustanova nudi najkvalitenije uslove i prostor za igru, učenje i razvoj je zadatak svih vrtića. Kako navodi Petrović Sočo (2007: 46), „svaka predškolska ustanova mora biti stručno i profesionalno vodjena i organizirana, a kompetentan odgajatelj treba nastojati da u organiziranju života i rada odgojne skupine osigura uvjete za optimalni razvoj potencijala i sposobnosti djece“. Da bi se u potpunosti ostvarila prava djece na razvoj i odgoj u institucijskim uslovima, neophodno je da kontekst ustanove bude organiziran na način koji će optimalno zadovoljiti dječije razvojne i individualne mogućnosti i potrebe.

Sam tempo i razvoj odgojno-obrazovne prakse je tako koncipiran i to paralelno sa razvojem savremenih vrijednosti, znanja i razumijevanja koje posjeduje vaspitač, a koji su vitalno važni za cjelokupan razvoj svakog djeteta.

Obaveza svakog vrtića je da obezbijedi uslove koji su potrebni za ostvarivanje visoke razine fleksibilnosti odgojno-obrazovnog procesa, prilagodjeni svim pedagoškim metodama, potrebama i interesima isključivo djece. „Razvoj odgojno-obrazovne prakse i razvoj kurikuluma vrtića treba shvatiti kao kontinuirani proces. Vrtić se transformiše u organizaciju koja neprestano samu sebe organizira i osmišljava

pa unapređuje odgojno-obrazovne prakse i razvoj kurikuluma u njemu postaje proces stalne evolucije“ (Slunjski, 2011:78).

Za uspješnu realizaciju odnosa roditelja i vaspitača ponudjeni su različiti koncepti podrške i saradnje koji doprinose efikasnosti razmjene informacija. Empirijski dio rada je usmjeren na istraživanje interakcijskih odnosa i učešća porodice u život i rad djece za vrijeme boravka u predškolsku ustanovu. Vlastito iskustvo i angažiranost roditelja, njihov stav prema odgoju i obrazovanju, kao i procjena saradnje i zadovoljstva roditelja sa vaspitačima i ostalim subjektima koji učestvuju u vaspitno-obrazovnom procesu djece.

## INTERPRETACIJA REZULTATA

Ispitanici su bili roditelji ( otac i majka), učestvovalo je 46 roditelja s područja Novog Pazara, prisutnih na dan anketiranja.

Table 1. Demografske karakteristike uzorka

	N=46
<b>Starost, godine (M±SD)</b>	34,32±4,68
<b>Obrazovni status majke, n (%)</b>	
Srednja škola	17 (37,0%)
Viša/visoka stručna sprema	17 (37,0%)
Visoko obrazovanje	12 (26,1%)
<b>Obrazovni status oca, n (%)</b>	
Srednja škola	11 (23,9%)
Viša/visoka stručna sprema	22 (47,8%)
Visoko obrazovanje	7 (15,2%)
Specijalizacije, akademska zvanja	6 (13,0%)
<b>Broj djece u porodici, n (%)</b>	
Jedno	3 (6,5%)
Dvoje	15 (32,6%)
Troje	16 (34,8%)
Četvrto	12 (26,1%)
<b>Broj djece koja pohađaju vrtić, n (%)</b>	
Jedno	15 (32,6%)
Dvoje	18 (39,1%)
Troje i više	13 (28,3%)
<b>Oblasti napredovanja djece u vrtiću, n (%)</b>	
u samostalnoj brizi o sebi	6 (13%)
u povećanoj emocionalnoj stabilnosti i sigurnosti	14 (30,4%)
u sigurnosti u sebe, u samopouzdanju, samopoštovanju	10 (21,7%)
u društvenosti	9 (19,6%)
u razgovorljivosti, u komunikativnosti	7 (15,2%)

U istraživanju je učestvovalo N=46 roditelja čija deca pohađaju vrtić. Prosječna starost ispitanika  $M=34,32 \pm 4,68$ . Najveći procenat majki ima srednju stručnu spremu (37%) i višu/visoku stručnu spremu (37%) kao najviši stepen formalnog obrazovanja. Skoro polovina očeva ima višu/visoku stručnu spremu (47,8%). Najveći broj roditelja ima troje djece (34,8%), nešto manji broj dvoje djece (32,6%), četvero djece ima 26,1%, dok najmanji broj roditelja ima jedno dijete (6,5%).

Ukupno 32,6% roditelja ima jedno dijete koje pohađa vrtić, njih 39,1% ima dvoje djece koja pohađaju ovaj vrtić, dok 28,3% ima troje i više djece koja pohađaju ovaj vrtić. Najveći procenat roditelja smatra da su njihova djeca napredovala u emocionalnoj stabilnosti i sigurnosti (30,4%), 21,7% ispitanih roditelja mišljenja je da su deca najviše napredovala kada je u pitanju sigurnost u sebe, samopouzdanje i samopoštovanje. Da su djeca napredovala u društvenosti smatra 19,6% roditelja, a da su napredovala u komunikativnosti mišljenja je 15,2% roditelja. Najmanji procenat roditelja (13%) smatra da su djeca najviši napredak pokazala u samostalnoj brizi o sebi (13%).

Roditelji su popunjavali skalu zadovoljstva radom i saradnjom sa predškolskim ustanovama. Skala se sastoji iz 12 ajtema. Ispitanici su procenjivali stepen slaganja na petostepenoj skali Likertovog tipa, gde je jedinicom označen najniži stepen slaganja, a peticom najviši stepen slaganja.

Tabela 2. Kajzer Majer Oklin i Bartletov test Kaiser

Approx. Chi-Square	254,087
Df	66
P	,000

Dimenzionalnost upitnika Zadovoljstva roditelja radom i saradnjom sa predškolskim ustanovama provjerena je faktorizacijom upitnika. Korišćena je Varimax rotacija. Za mjeru reprezentativnosti testa korišćen je Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) test. Kako je veća od 0,6 i iznosi 0,615 i vrednost Bartlett's Test of Sphericity je statistički značajna ( $p=0,000$ ), te je faktorska analiza opravdana (Tabela 2).

Tabela 3. Svojtvene vrijednosti (Varimax rotacija faktora)

	Svojtvena vrijednost	Kumulativni postotak ukupne varijanse
1	1,452<	52,311
2	0,954	71,379
3	0,919	71,00
4	0,832	77,907
5	0,811	83,922
6	0,655	87,808
7	0,611	91,337

8	0,456	93,974
9	0,308	96,136
10	0,211	97,341
11	0,169	98,357
12	0,046	98,757
13	0,032	99,094
14	0,011	100,00

Svojevredne vrijednosti prikazane su u Tabeli 3. Svojevredna vrijednost predstavlja dio varijanse koji je objašnjen jednom glavnom komponentnom, a cilj je izdvojiti što veći dio varijance u nekoliko prvih glavnih komponentata. Treba zadržati faktore sa svojevrednom vrijednošću većom od 1. U tabeli 2, prikazane su karakteristične vrijednosti svih komponenti. Izolovali smo jedan faktor koji objašnjava 52,31% varijanse.

Tabela 4. Faktorska opterećenja za izlučeni faktor

	<b>Faktor 1</b>
Ustanova pruža utisak dobrodošlice	0,820
Okruženje za učenje odražava aktualna događanja i aktivnosti u vrtiću	0,688
Prostorni, higijenski uslovi i opremljenost zadovoljavaju uslove bezbjednog boravka djece u vrtiću	0,730
Roditelji se povremeno uključuju u vaspitno-obrazovne programe u vrtiću	0,789
Vaspitači povezuju dječavanje u vrtiću sa porodičnim okruženjem	0,693
Podaci o djeci i porodicama se diskretno razmjenjuju uz poštovanje povjerljivosti	0,806
U predškolskoj ustanovi razvijena je vjerska tolerancija (odsustvo svakog oblika diskriminacije)	0,610
Predškolska ustanova učestvuje u različitim kulturnim i sportskim aktivnostima	0,637
U ustanovi se informišem o napretku svoga deteta kroz svakodnevne kontakte s odgojiteljima	0,627
Uključen sam u programe edukacije za roditelje	0,541
Realizuju se odgojno-zdravstveni i kulturni programi (posjete, izleti, sportski programi, pozorišne predstave.....)	0,466
Ustanova učestvuje u kulturnim i sportskim manifestacijama grada	0,439

Varimax rotacijom rotirali smo 12 ajtema. Rotacijom smo definisali jedan faktor – zadovoljstvo roditelja radom i saradnjom sa predškolskim ustanovama U tabeli 4 prikazana su faktorska zasićenja. Ajtemi su prikazani redosljedom veličine faktorskih zasićenja. Zadovoljstvo roditelja najviše objašnjava ajtem: Ustanova pruža utisak dobrodošlice, a najmanje: Ustanova učestvuje u kulturnim i sportskim manifestacijama grada.

Tabela 5. Deskriptivni pokazatelji ajtema na skali: Zadovoljstvo roditelja radom i sadnjom sa predškolskim ustanovomama

	<b>M±SD (Min – Max)</b>
Ustanova pruža utisak dobrodošlice	4,93±0,25 (4 – 5)
Podaci o djeci i porodicama se diskretno razmenjuju uz poštovanje povjerljivosti	4,82±0,49 (3 – 5)
Prostorni, higijenski uslovi i opremljenost zadovoljavaju uslove bezbjednog boravka djece u vrtiću	4,72±0,46 (4 – 5)
U predškolskoj ustanovi razvijena je vjerska tolerancija (odsustvo svakog oblika diskriminacije)	4,65±0,48 (4 – 5)
Okruženje za učenje odražava aktualna događanja i aktivnosti u vrtiću	4,63±0,49 (4 – 5)
U ustanovi se informišem o napretku svoga deteta kroz svakodnevne kontakte s odgojiteljima	4,54±0,55 (3 – 5)
Predškolska ustanova učestvuje u različitim kulturnim i sportskim aktivnostima	4,37±0,53 (3 – 5)
Realizuju se odgojno-zdravstveni i kulturni programi (posjete, izleti, sportski programi, pozorišne predstave.....)	4,26±0,44 (4 – 5)
Roditelji se povremeno uključuju u vaspitno-obrazovne programe u vrtiću	4,04±0,51 (2 – 5)
Uključen sam u programe edukacije za roditelje	3,96±0,36 (2 – 5)
Vaspitači povezuju dješavanja u vrtiću sa porodičnim okruženjem	3,91±0,41 (3 – 5)
Ustanova učestvuje u kulturnim i sporstskim manifestacijama grada	3,39±0,61 (2 – 4)
<i>Zadovoljstvo roditelja – kompozitni skor</i>	<i>4,36±0,15 (2,8 – 4,5)</i>

Skraćenice: M±SD (Min – Max) = (Minimum – Maksimum);

U tabeli 5 prikazani su skorovi na ajtemima Upitnika zadovoljstva roditelja, kao i kompozitni skor na ovom upitniku. Najveći stepen slaganja ispitanici pokazuju sa ajtemom: „Ustanova pruža utisak dobrodošlice” (4,93±0,25), a najmanji sa ajtemom: „Ustanova učestvuje u kulturnim i sporstskim manifestacijama grada” (3,39±0,61). Prosječni kompozitni skor na upitniku zadovoljstva roditelja radom i sadnjom sa predškolskim ustanovomama iznosi M=4,36±0,15. Obzirom da se teorijski minimum i maksimum kreće između 1 i 5, prosečno zadovoljstvo roditelja visoko je izraženo.

Tabela 6. Zadovoljstvo roditelja radom i saradnjom sa predškolskim ustanovomama među sociodemografskim grupama

	<b>Zadovoljstvo roditelja radom i saradnjom sa predškolskim ustanovama</b>	P
<b>Starost, godine</b> (koeficijent korelacije)	0,040	0,792 <sup>b</sup>
<b>Obrazovni status majke, (M±SD)</b>		
Srednja škola	4,31±0,13	0,484 <sup>a</sup>
Viša/visoka stručna sprema	4,37±0,14	
Visoko obrazovanje	4,37±0,19	
<b>Obrazovni status oca, (M±SD)</b>		
Srednja škola	4,29±0,17	0,157 <sup>a</sup>
Viša/visoka stručna sprema	4,34±0,16	
Visoko obrazovanje	4,36±0,10	
Specijalizacije, akademska zvanja	4,47±0,06	
<b>Broj dece u porodici, (M±SD)</b>		
Jedno	4,22±0,19	0,081 <sup>a</sup>
Dvoje	4,35±0,07	
Troje	4,31±0,21	
Četvrto	4,43±0,07	
<b>Broj dece koja pohađaju vrtić, (M±SD)</b>		
Jedno	4,33±0,12	0,070 <sup>a</sup>
Dvoje	4,31±0,19	
Troje i više	4,43±0,06	
<b>Oblasti napredovanja dece u vrtiću, (M±SD)</b>		
u samostalnoj brizi o sebi	4,37±0,10	0,287 <sup>a</sup>
u povećanoj emocionalnoj stabilnosti i sigurnosti	4,39±0,18	
u sigurnosti u sebe, u samopouzdanju, samopoštovanju	4,39±0,12	
u društvenosti	4,27±0,15	
u razgovorljivosti, u komunikativnosti	4,29±0,14	

Skraćenice: M±SD =

<sup>a</sup>ANOVA test, <sup>b</sup>Pirsonov koeficijent korelacije;

Prosječna starost roditelja nije u statistički značajnoj korelaciji sa zadovoljstvom roditelja ( $p > 0,05$ ). Roditelji bez obzira na obrazovni status majki i očeva visoko su zadovoljni radom i saradnjom sa predškolskim ustanovama ( $p > 0,05$ ). I roditelji sa različitim brojem djece veoma su zadovoljni ovim saradnjom ( $p > 0,05$ ). Ne postoji razlika u zadovoljstvu saradnjom sa vrtićima između roditelja čiji različit broj djece pohađaju vrtić ( $p > 0,05$ ).

Roditelji koji percipiraju različite oblasti napredovanja njihove djece u vrtiću kao ključne podjednako su zadovoljni saradnjom sa istima ( $p > 0,05$ ).

Roditelji su i pitani: u čemu je dijete osobito napredovalo tijekom protekle pedagoške godine u vrtiću?



Najveći procenat roditelja (30,4%) ili četrnaest roditelja smatra da je to povećana emocionalna stabilnost i sigurnost, 21,7% ili njih deset roditelja smatra da je dijete najviše napredovalo u sigurnosti u sebe, u samopouzdanju, samopoštovanju. Da je dijete najviše napredovalo u društvenosti smatra 19,6% ili devet roditelja, napredak u razgovorljivosti i komunikativnosti vidi 15,2% ili sedam roditelja, dok najmanji procenat roditelja smatra da je to samostalna briga o sebi (13%) ili šest roditelja.

Budući da sva djeca iz porodica iz uzorka su polaznici predškolske ustanove, i očevi i majke su se našli u izazovu koji se tiče dopunjavanja porodičnog koncepta a to su: svjesnost, odgovornost, obrazovanje, uključenost, podrška, saradnja, pomoć, vaspitanje, zaštita, i briga djeteta. Trenutni vaspitno-obrazovni procesi u porodici, koji se prvenstveno tiču staranja o djetetu, podložni su od strane društvene zajednice. Priprema i adaptacija na vrtić i obavezne aktivnosti i zaduženja koja su u sastavu života i rada u vrtiću, uslovile su neophodne djelatnosti kao i kreiranje životnog stila u odnosu na dječije aktivnosti u vrtiću i izvan njega, roditeljski sastanci.

Tabela 7. Predikcija zadovoljstva roditelja radom i saradnjom sa predškolskim ustanovama

Nezavisne varijale	Univariate linear regression analysis				Adjusted R Square
	Standardized Coefficients ( $\beta$ )	95%CI		p	
		Lower Bound	Upper Bound		
Starost	0,040	-0,009	0,011	0,729	0,02
Obrazovni status majke	0,156	-0,029	0,089	0,306	0,02
Obrazovni status oca	0,331	0,006	0,100	<b>0,027</b>	0,08
Broj djece u porodici	0,285	-0,002	0,098	0,058	0,06
Broj djece koja pohađaju vrtić	0,239	-0,012	0,106	0,113	0,03
Oblasti napredovanja djece u vrtiću	-0,268	-0,069	0,003	0,075	0,05

Skraćenice: 95%CI = 95,0% Confidence Interval;

Ispitali smo da li nezavisne varijable: starost, obrazovanje oca i majke, broj djece u porodici, broj djece koja pohađaju vrtić i oblasti napredovanja djece u vrtiću prema mišljenju roditelja. Od svih varijabli pojedinačni doprinos objašnjenju zadovoljstva roditelja radom i saradnjom sa predškolskim ustanovama ima varijabla: obrazovanje oca ( $\beta$ : 0,331 (0,006 – 0,100),  $p < 0,05$ ). Viši stepen formalnog obrazovanja roditelja utiče na veće opšte zadovoljstvo radom i saradnjom sa predškolskim ustanovama. Ostale varijable ne objašnjavaju zavisnu varijablu, iako broj djece u porodici blizu je da preskoči statističku značajnost. Ipak, zadržaćemo se na zaključku da statistički značajan uticaj na zadovoljstvo roditelja radom i saradnjom sa predškolskim ustanovama ima obrazovni status oca.

Položaj i uloga oca se vrlo često ističe kroz formu odsustva nego prisustva i angažiranosti oca, te možemo doći do podataka koji ukazuju da se uloga oca ocenjuje kao uloga roditelja koji posjeduje manji intenzitet intimnosti sa djecom, vizualna distanca u odnosu sa njima, postoje efektivne razmjene povjerenja, u granicama relacija otac-dijete.

Činjenica je, da okolnosti zahtijevaju aktivnu ulogu i djelovanje oca da uključivanje oca u brigu o djetetu, potrebno je unaprijediti odnos otac-sin. Čini se da je potreban kontinuiran edukativan rad naročito na relaciji dete-otac, jer u nekim sredinama otac i dalje ne učestvuje dovoljno u vaspitanju. ( Mihić, 2010).

Međutim, tradicionalna uloga oca-aktivnosti van kuće, materijalno obezbjeđivanje porodice, praktično ukazuje na nedovoljno uspostavljanje komunikacije sa djecom.

U porodicama gde otac i majka pokazuju egalitarnu raspodelu uloga, vaspitni stil očeva je značajno kvalitetniji. Takođe u ovim porodicama je boljom procenjena porodična klima, izraženije je prihvatanje i autonomija u relaciji sa adolescentima, te niža frekvencija i izraženost konflikata u porodici (Zotović i sar, 2007).

Dominantna vrijednost i budućnost savremenog društva usmjerene su na djecu, roditelji su na različite načine uključeni u odgoj i obrazovanje djece, da li je u pitanju obrazovni status jednog od roditelja, emotivna veza i vlastito zadovoljstvo, kao i visoko rangiranje uloge oca i uloge majke doprinosi pozitivnom uključivanju roditelja da se brinu o svom djetetu.

Održavanje porodične veze i bliskosti u jednom segmentu i jednakosti svih članova u porodici u drugom segmentu, može se ostvariti i pospešiti dinamika bračnog funkcionisanja i uključivanja u odgoj i obrazovanje svoje djece.

Procene drugih istraživanja zaista ukazuju na pravilnost da tokom razvojne faze porodice sa predškolskim detetom, raste broj interakcija među roditeljima koje se opisuju kao „mešane“ - u smislu da u sebi nose i kooperativne poruke (koje ukazuju na saradnju), ali i kompetitivne, nepodržavajuće poruke među roditeljima (Gable i sar, 1995).

Kvalitetni roditeljski odnosi su neophodan faktor koji će omogućiti pozitivnu i kontinuiranu saradnju medju roditeljima koji su od vitalnog značaja za vaspitanje, obrazovanje i razvoj njihove djece.

Takođe, pozitivna i prihvatljiva iskustva iz porodice porijekla značajno pospešuju kvalitet komunikacije na relaciji roditelj-dijete. Konstruktivni partnerski odnosi pružaju bolji kontekst za uključivanje oca u brigu o detetu, što je u skladu i sa rezultatima ranijih istraživanja u ovoj oblasti (Lee i Doherty, 2007). U tom smislu, ostaje tvrdnja i uvjerenje o bitnosti roditeljske uloge oca i značaja njegove pozicije u porodici. Porodica u kojoj je moguće stvoriti klimu gdje se razvijaju pozitivna očekivanja u smislu učešća oca na kompletan razvoj djeteta, u velikoj mjeri doprinosi da se kod djece razvijaju potencijali kako bi ostvarili pragmatične relacije na svim nivoima.

Iskustva iz porodice porekla prikupljane su instrumentom koji u svojoj teorijskoj osnovi ima ideju o formiranju radnog modela roditeljske uloge oca kao in-

trojektovane predstave ove roditeljske uloge i njenih korelata i efekata (Krampe, 2009).

## ZAKLJUČAK

Roditelji su vlastitu potrebu da se uključe u život i rad svoje djece dok borave u predškolskoj ustanovi prihvatili i shvatili kao prioritet i i iskreno se zainteresirali za njihovu djecu, kao produžena ruka za partnersko djelovanje i priliku da učestvuju u procesu kreiranja i pripreme predškolskog plana i programa.

Vaspitači više nisu osobe koje imaju verbalnu komunikaciju samo sa djecom, već animiraju roditelje da se zainteresiraju, da pokrenu, da slušaju sagovornike, što dokazuje određeni broj zajedničkih aktivnosti, informacije koje su dobijene i od djece i od roditelja, i dr. Spremnost, saradnja, otvorenost roditelja da budu dio tima u kreiranju i planiranju života i rada njihove djece, da iznesu vlastite ideje, djelovalo je podsticajno na vaspitače. Rešavanje kompleksnih pitanja i zadataka, istraživanje određenih modela i načina rada, izradjivali su strategije koje doprinose kvalitetnijoj i pozitivnijoj vaspitno-obrazovnoj praksi. Drugačija organizacija i ritam rada, novi modeli i pristupi, noviji programi, novi načini mijenjaju pogled, stvaraju ideje, stavove, mišljenja, što prevazilazi uobičajenu vaspitno-obrazovnu praksu.

Uključenost roditelja, pozitivna komunikacija na relaciji vaspitač- roditelj, pokazao se kao koristan za djecu, za njihov razvoj, odgoj i obrazovanje. Relevantne informacije koje roditelji prenose vaspitačima o djetetu, njegovom položaju u porodici, pomaže vaspitačima da bolje razumiju ličnost svakog djeteta, da poštuju različitosti, što dovodi do toga da roditelji stiču povjerenje u predškolske ustanove, vaspitače, na taj način se uspostavlja dobra dvosmjerna saradnja. Kvalitet roditeljske saradnje sa vaspitačima i ostvarivanje partnerskih odnosa, može se smatrati kapacitetom odnosa na relaciji otac-majka, kako bi pružili jedno drugome stabilnu osnovu u izučavanju novonastalih uloga i relacija koje se tiču roditeljskih uloga, ali i kapacitet koji dozvoljava i prilagođava se na promjene, povjerenje i razumijevanje u sigurnu i pragmatičnu relaciju koja je fundamentalna za sve faktore koji učestvuju u odgoj i obrazovanje djece.

Ovi potencijali mogu biti od vitalnog značaja u redefinisaju roditeljske uloge oca, koji se uključuje u život i rad svog djeteta.

Navedeni su određeni faktori za angažovanje roditelja i njihovi stavovi o promovisanju porodice kao važnog faktora u kreiranju plana i programa, i svakako da su potrebna dodatna istraživanja i analize koja će biti usmjerena na otkrivanju prepoznavanje efekata specifičnosti djeteta, kao trećeg člana na relaciji roditelj-vaspitač-dijete. Isto tako uključenost oca, preciznije podatke koji govore o relativnoj uključenosti oca, o razvoju roditeljske uloge oca, redefinisanje roditeljskih uloga, zahtijeva dodatne i preciznije podatke.

## **BIBLIOGRAFIJA**

1. Bronfenbrenner, U. (1989). The ecology of the family as a context for human development: Research perspectives. *Developmental Psychology*, 22(6), 723-742.
2. Gable, S., Crnic, K., & Belsky, J. (1994). Coparenting within family system: influences on children's development. *Family Relations*, 43, 380-386.
3. Ezzedeen, S., & Richey, K. (2008). The man behind the woman: a qualitative study of the spousal support received and valued by executive women. *Journal of Family Issues*, 29, 1107-1135.
4. Hansen, A.K., Kaufmann, K.R. and Walsh, K.B. (2001): Kreiranje vaspitno- obrazovnog procesa u kome dete ima centralnu ulogu. Beograd: Centar za interaktivnu pedagogiju.
5. Krampe, E. (2009). When is the father really there? A conceptual reformulation of father presence. *Journal of Family Issues*, 30, 875-897.
6. Lee, C., & Doherty, W. (2007). Marital satisfaction and father involvement during the transition to parenthood. *Fathering*, 5, 75-96.
7. Mihić, I. (2010). Uključenost oca u brigu o detetu: efekti očevih iskustava iz porodice porekla i kvaliteta relacije u porodici prokreacije. *Primenjena psihologija* 197-222.
8. Petrović-Sočo, B. (2007). Kontekst ustanove za rani odgoj i obrazovanje-holistički pristup. Zagreb: Mali professor.
9. Pinnelli, A., & Fiori, F. (2008). The influences of father involvement in fatherhood and domestic tasks on mothers' fertility expectations in Italy. *Fathering*, 6, 169-191.
- 10.
11. Slunjski, E. (2011). Kurikulum ranog odgoja-istraživanje i konstrukcija. Zagreb: Školska knjiga d.d.
12. Srića, S. (2014). ODGAJATELJI U SAVJETOVANJU-PERSPEKTIVA. Diplomski rad. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci
13. Teitler, J. (2001). Father involvement, child health and maternal health behavior. *Children and Youth Services Review*, 23, 403-425.
14. Zotović, M., Mihić, I., i Petrović, J. (2007). Sociodemografske i psihološke karakteristike tradicionalnih i egalitarnih porodica u Vojvodini. U: M. Biro, S. Smederevac (ur). *Psihologija i društvo* (str. 151 – 162). Novi Sad: Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet.

## **RESUME**

Parents have accepted and understood their own need to get involved in the life and work of their children while staying in preschool as a priority and sincerely interested in their children, as an extended hand for partnership and an opportunity to participate in the process of creating and preparing preschool curriculum.

Educators are no longer people who have verbal communication only with children, but encourage parents to be interested, to initiate, to listen to interlocutors, as evidenced by a number of joint activities, information obtained from children and parents, etc. The readiness, cooperation, openness of parents to be part of the team in

creating and planning the life and work of their children, to present their own ideas, had a stimulating effect on educators. Solving complex issues and tasks, researching certain models and ways of working, they developed strategies that contribute to better and more positive educational practice. A different organization and rhythm of work, new models and approaches, newer programs, new ways change the view, create ideas, attitudes, opinions, which goes beyond the usual educational practice.

Parental involvement, positive communication between the educator and the parent, proved to be useful for children, for their development, upbringing and education. Relevant information that parents pass on to educators about the child, his position in the family, helps educators to better understand the personality of each child, to respect differences, which leads to parents gaining trust in preschool institutions, educators, thus establishing good two-way cooperation. The quality of parental cooperation with educators and the realization of partnerships can be considered the capacity of the relationship between father and mother, to provide each other a stable basis in the study of emerging roles and relationships related to parental roles, but also the capacity to allow and adapt to change, trust and understanding in a safe and pragmatic relationship that is fundamental to all factors involved in the upbringing and education of children.

These potentials can be vital in redefining the parental role of the father, who is involved in the life and work of his child.

Certain factors for parental involvement and their views on promoting the family as an important factor in creating curricula are listed, and additional research and analysis will be needed to discover and recognize the effects of child specificity as a third member of the parent-educator relationship. Also, the involvement of the father, more precise data that speak of the relative involvement of the father, the development of the parental role of the father, the redefinition of parental roles, requires additional and more precise data.